

Kontekstualisering som missionsmodel i lys af kristendommens globalitet

Af Stud. Theol. Isak Reinholdt Jespersen

Fjellhaug Internationale Høgskole, København

isakjespersen@gmail.com

Resumé

Kirken har siden Jesu missionsbefalingen (Matt 28) spredt evangeliet ud til det meste af verden. Men på samme tid som kirken vokser på den sydlige halvkugle, oplever kristendommen tilbagegang i den vestlige del af verden. Skal kristendommen være global, må den til stadighed gøre sig relevant i alle kulturer til alle tider, så kristendommen rodfæstes i alle kulturer, ved at den løsriver sig fra fremmede kulturelle former (deterritorialisering), for på ny - ved grundig eksegering af både Skriften og kulturen - at iklæde sig en lokal kulturel relevant form, som på samme tid er globalt genkendelig (reterritorialisering). Derved vil kristendommen kunne påvirke og forandre den lokale kultur og på samme tid indgå i fællesskab med den globale kirke.

Keywords

Evangelium –Kontekstualisering–Globalitet –Deterritorialisering –Reterritorialisering

1. Problemformulering

Redegør for "kontekstualisering" som missiologisk begreb og drøft kontekstualisering som missionsmodel i lys af kristendommens globalitet.

2. Indledning

Jeg vil i denne artikel først redegøre for 'kontekstualisering' som missiologisk begreb. Dette vil jeg gøre ved en drøftelse af "hvad der er kontekstualiseringens objekt", eller sagt med andre ord "hvad skal kontekstualiseres?" Denne drøftelse er en forudsætning for senere at kunne drøfte, hvad kontekstualisering er, og hvordan kontekstualiseringen kan anvendes som missionsmodel.

Dernæst vil jeg i denne artikel redegøre for det missiologiske begreb "kontekstualisering" ved at fremholde forskellige bud på, hvordan begrebet bliver anvendt af forskellige missiologer.

Jeg vil herefter også drøfte, hvad det betyder for kontekstualiseringen, at kristendommen er global, for afsluttende at drøfte, hvordan kontekstualiseringen bør anvendes som missionsmodel i lyset af den globale kristendom.

3. Hvad skal kontekstualiseres?

I dette afsnit vil jeg argumentere for, hvad der er kontekstualiseringens *objekt*. Jeg vil forsøge at pege på hvad, der skal kontekstualiseres. Jonathan Campbell fastslår i tråd med professor i missions- og verdenskristendom Lamin Sanneh, at god kontekstualisering bygger på den antagelse, at der eksisterer en tidløs og uforanderlig kerne i evangeliet, som altid vil kunne oversættes til enhver kultur.¹ Hvad er da denne kerne?

Der eksisterer generelt set to overordnede meninger om dette emne. Den ene fløj vil fastholde, at Guds åbenbaring er en person, og derfor skal Jesus som person kontekstualiseres, hvilket Jesus blev første gang i Skriften. Derfor er Skriften ikke en åbenbaring men derimod et af de første eksempler på en kontekstualisering. Denne kontekstualisering er sket ind i en jødisk og hellenistisk kontekst. Det vil sige, at når kirken ønsker at drive mission i en kristenfremmed kontekst, så er det ikke Skriftens budskab, der skal kontekstualiseres, men Jesus. Dette har den faldgrube, at det kan resultere i brede og relativistiske forståelser af, hvem Jesus var som person. Var han en god morallærer, en profet, eller Guds søn? Hvis ikke Skriften eksegere på dette spørgsmål, bliver Jesus hvad som helst og dermed intet. I dette syn er den uforanderlige kerne, som skal kontekstualiseres, Jesus.

Den anden fløj i denne debat vil argumentere for, at det er evangeliet om Guds riges komme og verdens forsoning med Gud, sådan som vi får beskrevet og fremstillet det i Skriften, der skal kontekstualiseres. Guds riges komme skete i Jesus, og verdens forsoning med Gud skete ved Jesus. Derfor skal evangeliet om Jesus kontekstualiseres, i henhold til Skriften. Her er den uforanderlige

¹ Campbell 1999: 169

kerne evangeliet, som omhandler den soning, Jesus bragte Gud på vejene af menneskeligheden, sådan som det præsenteres i Skriften.

Er det bare Jesus som skal kontekstualiseres? Eller er det evangeliet, som er Jesus, sådan som vi får fremstillet det i Skriften, som skal kontekstualiseres? Jeg vil argumentere for, at det er Skriftens fremstilling af, hvem Kristus er, og hvad han gjorde gennem hele sit liv og sin død og opstandelse, der er det evangelium som skal kontekstualiseres.

Relation mellem Gud og mennesket blev brudt og ødelagt pga. syndens indpas i verden, da mennesket valgte at sætte sin lid til slangen i Edens have frem for til Gud (1 Mos 3). Derfor blev mennesket adskilt fra sin skaber. Evangeliet er derfor den gode nyhed om, at Gud elskede verden så højt, at han sendte sin egen søn Kristus, for at enhver, som tror på ham, skal have evigt liv (Joh 3,16). Dette blev fuldbragt, ved at Kristus opfyldte Loven på vegne af menneskeligheden. Ved sin død og opstandelse besejrede han synden, døden og djævelen og forsonede derved mennesket med Gud, som er menneskets skaber.

Evangeliet har derfor universel gyldighed, dvs. at det gælder alle og er relevant for alle. Derfor må dette evangelium om Jesu Kristi liv, død og opstandelse kommunikeres til alle mennesker i alle kulturer. Dette budskab skaber nyt liv og en ny samvittighed hos den, som modtager det, og det betyder, at den, som bliver kristen, må lade Guds ord bedømme sit liv og sin kultur. I det kristne menneske vil både det gamle menneske og det nye menneske leve i indbyrdes krig. Det gamle menneske skal korsfæstes, så det nye liv kan få så gode vækstbetingelser som muligt (Rom 6,1-10). På samme måde skal kulturen bedømmes i mødet med evangeliet, ved at evangeliet lader sig udmønte i konkret levet liv. På denne måde er relationen mellem evangeliet og kulturen noget, som vedrører kirkens mission overalt.²

Evangeliet er inkarneret i Jesu krop. Da Jesus ikke er fastlåst af nogle kulturelle barrierer, er evangeliet det heller ikke. Derfor skal evangeliet slippes løs i enhver kultur.³ Alle mennesker har retten til at blive efterfølgere af Kristus uden at skulle blive indfanget i garnet af en fremmed kultur eller institution.⁴

Evangeliet omhandler Guds kongedømme. Dette kongedømme er relevant for mennesket på alle planer - dvs. både på det vertikale og horisontale plan - i menneskets relation til Gud og til næsten.⁵ Dermed er der en tidløs og uforanderlig kerne i evangeliet, som altid vil kunne oversættes til enhver kontekst og kultur. Denne kerne, som altid kan oversættes og gives videre ind i specifikke kulturer, er åbenbaringen af Jesus Kristus, sådan som vi møder det i Skriften. Evangeliet skal *ikke* gøres til noget som helst andet, end hvad Guds ord gør det til: "We should not want the gospel to be anything

² Goheen 2014: 265

³ Campbell 1999: 167

⁴ Campbell 1999: 168

⁵ Campbell 1999: 169

less or anything more than what the Word of God makes it.”⁶ Evangeliet er Guds kraft til frelse for alle, som tror.⁷

4. En redegørelse for ”kontekstualisering” som missiologisk begreb

I dette afsnit vil jeg forsøge at redegøre for denne artikels forståelse af begrebet *kontekstualisering* som missiologisk begreb. Først vil jeg dog kort redegøre for denne artikels forståelse af to centrale begreber, *kultur* og *epistemologi*. Hensigten med disse korte begrebsafklaringer er, at det forhåbentligt vil bidrage til en bedre forståelse af denne artikels konklusion.

4.1 Hvad er kultur

Jeg vil her forsøge at afklare denne artikels forståelse af begrebet kultur. Kontekstualiseringen er en proces, som foregår i evangeliets møde med kulturen. Kultur er en altid igangværende proces, som fungerer som en dynamisk samtale. Da kultur er samtale, vil det sige, at vi møder kultur, når vi står ansigt til ansigt med f.eks. et andet menneske.⁸ Denne artikel støtter sig til den semiotiske kulturforståelse, som blandt andet findes hos socialantropologen Paul G. Hiebert. Kultur defineres her som integrerede systemer, der indeholder idéer, værdier og normer for, hvordan man opfører sig indenfor en bestemt gruppe af mennesker. Kulturen organiserer og styrer, hvad og hvordan denne gruppe mennesker tænker, føler og handler.⁹

4.2. Epistemologiens betydning for kontekstualiseringen

Denne artikel vil ift. kontekstualiseringen støtte sig til Paul G. Hieberts epistemologiske position *kritisk realisme*.¹⁰ Teologi opstår ifølge Hiebert, når Skriften møder kulturen. Derfor tager Den *kritiske realist* den lokale kulturelle konteksts historie og teologi seriøst. Alt teologi indeholder ifølge en kritisk realist menneskelig fortolkning af den bibelske åbenbaring, som altid og uundgåeligt vil være en fortolkning, som er sket i lyset af en specifik kulturel kontekst.¹¹ Samtidig anerkender en kritisk realist også, at der er endegyldige sandheder i Skriften, og derfor må den kritiske realist også være parat til at påvise og afsløre kulturelle tendenser som teologisk modsiger Skriften. Den kritiske realist kan ved hjælp af eksegetisk arbejde spotte, når der eksisterer kulturelle tendenser i teologien. Derfor må de kristne kirker på det globale plan støtte hinanden indbyrdes ved hjælp af en kritisk realistisk tilgang til kontekstualiseringsprocessen, og dermed betragte sig som et ”international hermeneutical community”,¹² hvor verdens kirker gensidigt hjælper hinanden med at vurdere hinandens tendenser i f.eks. den bibelske eksegeese eller missionale virksomhed.

⁶ Campbell 1999: 168

⁷ Campbell 1999: 167

⁸ Howell & Paris 2011: 205

⁹ Hiebert 1985: 30

¹⁰ Hiebert 1994: 29–34; 41–42; 47

¹¹ Hiebert 1994: 47

¹² Hiebert 1994: 48

4.3. Forskellige missiologers definitioner af ”kontekstualisering”

Kontekstualisering af evangeliet er en indtrængende og relevant opgave at forholde sig til i hele verden.¹³ Kontekstualisering er en nødvendig og ifølge nogle en uundgåelig proces.¹⁴ Spørgsmålet er ikke, *om* der skal kontekstualiseres, men snarere *hvad god og dårlig* kontekstualisering indebærer.¹⁵ Jeg har udvalgt to forskellige missiologer, som hver især giver deres definition af ’kontekstualisering’ som missiologisk begreb. Disse definitioner støtter denne artikel sig til, og derfor vil jeg udfolde dem i det følgende.

4.3.1 Michael W. Goheen

Michael Goheen definerer begrebet kontekstualisering som en igangværende proces, som har med alle dele af livet og hele kirkens mission at gøre.¹⁶ At kontekstualiseringen er en igangværende proces betyder, at kontekstualiseringen af evangeliet ikke er noget, som sker på ét bestemt tidspunkt, men er noget der hele tiden må ske. For kulturen forandres konstant, og derfor må kirken hele tiden bestræbe sig på at formidle evangeliet i ord og handling på stadig nye måder, sådan at evangeliet altid både hører hjemme i alle kulturer og på samme tid modstrider alle kulturer. Når evangeliet hører hjemme i kulturen, betyder det, at evangeliet opleves relevant og kan forstås af den enkelte i kulturen, og at evangeliet er tilpasset i en sådan grad, at det ikke er en fremmed religion. Med ’modstrider’ menes, at evangeliet, fordi den er kontekstualiseret, gennemtrænger og afslører kulturens fejl og mangler og derved fungerer som en profetisk røst.

Kontekstualiseringen konstituerer evangeliet, dvs. at kontekstualiseringen, som den proces hvor evangeliet møder kulturen, skal være en banebrydende proces. Dvs. at kontekstualiseringen skal afveje de kulturelle barrierer, som kunne opstå i dette møde. Det kunne f.eks. være forskellige sprog eller kulturelt betingede riter. I denne proces må kirken og dens kontekstualisering være tro mod både evangeliet men også kulturen. Der vil altid ske en kontekstualisering, spørgsmålet er bare om den sker på en god måde.¹⁷ Når det er sagt, at evangeliet i en bred forstand har med hele kirkens missionsvirksomhed at gøre, menes der ikke, at det er teologiske systemer, liturgiske forsamling eller andet, der er det primære i kontekstualiseringsprocessen, men derimod evangeliet, som først og fremmest er objekt for selve kontekstualiseringen. Dog kan det siges, at denne proces påvirker alle disse andre dele af kirkens liv og mission.¹⁸

4.3.2 Darrel L Whiteman

Missiolog og professor i antropologi Darrel L. Whiteman definerer begrebet kontekstualisering som en proces, som forsøger at kommunikere evangeliet i både ord og handling, på en sådan måde at det giver mening for mennesker i deres lokale kontekst.¹⁹ Er kontekstualiseringen af evangeliet

¹³ Whiteman 1997: 2

¹⁴ Goheen 2014: 265; Leffel udateret: 2

¹⁵ Goheen 2014: 284

¹⁶ Goheen 2014: 283

¹⁷ Goheen 2014: 284

¹⁸ Goheen 2014: 283–284

¹⁹ Whiteman 1997: 2

vellykket, vil kristendommen være blevet forkyndt og udlevet på en sådan måde, at det møder menneskets dybeste behov og derved gennemtrænger disse menneskers verdenssyn, så de får muligheden for at følge Kristus og på samme tid kan blive i deres egen kontekst.²⁰

Kontekstualiseringen vedrører i sin essens, hvordan evangeliet og kulturen forholder sig til hinanden på tværs af tid og geografiske områder. Kontekstualiseringen skal ifølge Whiteman relatere til kulturen og den lokale kontekst.²¹

Før begrebet kontekstualisering opstod, anvendtes begreber som '*adaption*', '*akkommodation*' og '*indigenization*' til at beskrive forholdet mellem evangeliet, kirken og kulturen. Begrebet 'kontekstualisering' blev introduceret som missiologisk begreb i 1971. Dette begreb blev senere opfulgt af begrebet '*inkulturation*' i 1974. *Inkulturation* og kontekstualisering er ifølge Whiteman og andre missiologer bedre begreber, som rammer beskrivelsen af kirkens nutidige mission mere præcist.²² *Inkulturation* handler dog mere om det specifikt kulturelle aspekt, mens begrebet kontekstualisering omhandler lidt bredere forhold, som også inkluderer det økonomiske, politiske og sociale.²³

Forskellen på '*indigenization*' og '*adaption*' ligger i, at *adaptations*-processen handlede om at tilpasse kirke og det kristne budskab til den lokale kultur, mens *indigenization*-processens formål var at gå endnu længere ved at forsøge at 'selvstændiggøre' det kristne budskab, så det ikke mærkes eller ses, at det kommer fra andre verdensdele, men at det netop er vokset frem og udad den lokale kultur.²⁴

Kontekstualisering som begreb hviler ifølge Whiteman på en balancegang mellem den nødvendige involvering i den lokale kultur ved at være til stede, og på samme tid at kunne holde sig på ydersiden, for derved at give plads til, at de lokale i kulturen selv kan konstituere sig. Her vil missionæren være den, som har muligheden for at vurdere processen, og således være en kritisk røst. Dette kan understøttes af de antropologiske perspektiver '*Emic*' og '*Epic*'. *Emic* er perspektivet indefra på kulturen, som giver den dybe forståelse af kulturens handlinger og forståelsesmønstre, mens *Epic* er perspektivet udefra, som naturligvis giver muligheden for at betragte kulturen udefra og derved give en kritisk vurdering.²⁵

Whiteman konkluderer, at kontekstualisering er en inkarnationsproces: "In the same way that Jesus emptied himself and dwelt among us, we must be willing to do likewise as we enter another culture with the Gospel. The incarnation is our model for contextualization".²⁶

²⁰ Whiteman 1997: 2

²¹ Whiteman 1997: 2

²² Berentsen m.fl. 2004: 243; Goheen 2014: 281; Whiteman 1997: 2

²³ Berentsen m.fl. 2004: 243

²⁴ Berentsen m.fl. 2004: 243

²⁵ Whiteman 1997: 3

²⁶ Whiteman 1997: 6

5. Kristendommens globalitet

I dette afsnit vil jeg forsøge at drøfte, hvorvidt kristendommen skal være en global realitet, og i hvilket udstræk den allerede er det? Hvis ikke kristendommen er en realitet på hele kloden, skal kirken da fortsat kæmpe for at gøre kristendommen global? Hvis kristendommen allerede er global, hvad betyder det da for kirkens missionale opgave i dag? For er det nok at evangeliet bringes til et land? Eller må kristendommen ikke også slå rod? Og er det nok at den engang slog rod? Eller skal kristendommen igen og igen rodfæstes i verdens nationer, for at vi kan kalde kristendommen global? At kirken er global, er for Pocock m.fl. en realitet.²⁷ Dette vil jeg i det følgende gerne sætte spørgsmålstejn ved.

Dernæst vil jeg pege på globaliseringens indvirken på kristendommens globalitet. For det kan indvendes, at en af de bærende årsager til at kristendommen i dag af flere defineres som global er fordi, vi lever midt i globaliseringens guldalder. Dette betyder at alle tanker og fænomener unægtelig vil påvirke resten af verden.²⁸ Hvilke muligheder og hvilke ulemper ligger der i globaliseringens indvirken på den globale kristendom.

5.1 En global størrelse

Jesus befalede sine disciple at drage ud i hele verden for at gøre disciple (Matt 28,19-20), og han forkyndte for sine disciple, at evangeliet skulle prædikes i hele verden før verdensdommen (Matt 24,14).²⁹ Dette har været grundlaget for al kristen missionsvirksomhed siden den første pinse (ApG 2), og er det stadig i dag. Kristendommen spredte sig vidt ud både i øst og vest, for det var missionsbefalingens påbud. Kristendommen skulle spredes, ikke bare til jøderne, men også til hedningerne. Kristendommen skulle spredes til verdens fjerneste kroe. Kristendommen skal være global.

I mange år har det kristne centrum været i den nordvestlige del af verden, men i dag er det flyttet til den sydlige halvkugle. Michael Pocock m.fl. henviser til professor i historie og religiøse studier Philip Jenkins, som konstaterer, at den voksende kristendom i syd kan kaldes 'den næste kristendom', hvilket også kan defineres som den globale kristendom. Kristendommen er kendt i næsten hele verden, og hvis det er præmissen for at kunne kalde kirken global, så har kirken næsten nået målsætningen. Men min tese er: At skal kristendommen virkelig være global, må den også være rodfæstet i en hver nation på hele kloden. Evangeliet må rodfæstes på en sådan måde, at evangeliet bliver kulturelt forståeligt og relevant for det enkelte menneske, i en sådan grad at den får taleret ind i kulturen, og dér kan virke formativt. For at kristendommen kan være en global realitet, er det ikke nok at kristendommen kan spores historisk i en given kultur. Kristendommen må fortsat og løbende befinde sig i kontekstualiseringsprocessen - i konstant dialog med kulturen og Skriften. Derfor vil jeg

²⁷ Pocock m.fl. 2005: 157

²⁸ Pocock m.fl. 2005: 132

²⁹ Pocock m.fl. 2005: 132

i næste hovedafsnit forsøge at vise, hvordan kontekstualiseringen skal tjene som missionsmodel i lyset af kristendommens globalitet.

5.2 Globaliseringens vilkår for den globale kristendom

Globaliseringen som fænomen bliver defineret lidt forskelligt, alt efter hvem man spørger. Pocock citerer blandt andre Thomas L. Friedman, som definerer globaliseringen som en spredning af det frie markedes kapitalisme til stort set en hver nation i hele verden.³⁰ Pocock knytter til og siger, at globaliseringen i sin helhed er en accelererende interaktion (med interaktion kan her menes handel, samtale, udveksling) mellem mennesker, kulturer, regeringer og transnationale virksomheder, som på tværs af alle kulturer 'transporterer' alt lige fra ideer og symboler til materielt gods og teknologi.³¹

Ifølge Pocock er globaliseringen en proces, der har udviklet sig over de sidste mange århundreder, ved at mennesker til stadighed har beskæftiget sig med handel, erobringer og religiøs ekspansion. Mens vi i dag kender begrebet globalisering i en mere moderne form, som uløseligt hænger sammen med kapitalismens frembrud og den globale sammenhængskraft, som vi nu oplever grundet internettets fremkomst i 90'erne.³²

Den antropologiske forskning peger på, at globaliseringen *ikke* fører til kulturel homogenitet men derimod til nye variationsmønstre,³³ dvs. at kulturen i et givent samfund vil gå fra at være f.eks. en enhedskultur til at blive mere pluralistisk og mangfoldig. Globaliseringen forandrer dermed kulturer.³⁴

5.2.1 To faldgruber

Brian M. Howell m.fl. anvender begrebet '*commodification*' (handelsproces) om den proces, at der i kraft af globaliseringen opstår et globalt kulturelt marked. I denne handelsproces bliver koncepter, ideologier, religion og kulturer transformeret til varer, som kan købes og sælges på det globale marked.³⁵ Hvis kirken og kristendommen også bliver (eller allerede er) en del af denne handelsproces, er der en risiko for, at kristendommens budskab enten havner i relativisme eller synkretisme.

Synkretisme betyder sammenblanding,³⁶ hvor f.eks. kristendom, folkereligiøsitet og kulturel praksis og riter sammenblandes i en sådan grad, at der ikke længere kan skelnes mellem hvad, der er hvad. Synkretisme bliver i høj grad et problem, der hvor Skriften modsiger en vis kulturel praksis eller religiøsitet, men hvor kirken retter sig efter kulturens praksis frem for Skriftens anvisning. Pocock

³⁰ Pocock m.fl. 2005: 22

³¹ Pocock m.fl. 2005: 23

³² Pocock m.fl. 2005: 23–24

³³ Eriksen 2010: 281

³⁴ Howell & Paris 2011: 204

³⁵ Howell & Paris 2011: 204–205

³⁶ Andersen 2006: 314; Corrie m.fl. 2007: 373

definerer derfor synkretisme som ”The replacement of core or important truths of the gospel with non-Christian elements”.³⁷ Samtlige kerneelementer i den kristne tro og i evangeliet, som fremsætter en overnaturlig virkelighed, udskiftes med f.eks. sekulære forklaringer og dennesidige målsætninger.³⁸ Hvis evangeliet bliver kontekstualiseret ud fra de seneste samfundstrends, er der ifølge Campbell sket en synkretisme. Denne tendens ses f.eks. ofte i lande hvor kirken i længere tid har været statskirke, og hvor kulturen derfor betegnes som ’kristen’. Her kan det over længere tid blive svært at skelne mellem, hvad der er specifikt kulturelt, og hvad der er specifikt kristent, fordi evangeliet i mødet med kulturen negligeres eller nedvurderes i en sådan grad, at kernen forsvinder eller udvandes for at imødekomme den lokale kultur.³⁹

Når evangeliet i en globaliseringsproces bliver som en handelsvare, som skal ’sælges’ på det store religiøse marked, er der en forhøjet risiko for, at centrale dele af evangeliet - ofte det som kan virke anstødeligt for den lokale kultur - udelades for at gøre evangeliet relevant og konkurrencedygtigt på det religiøse marked. Denne proces kaldes relativisme. Relativisme er den opfattelse, at f.eks. evangeliet kun kan vurderes i forhold til det lokalt specifikke. Hvis evangeliets kerne relativiseres, vil dets universalitet forsvinde på sigt.⁴⁰ Hvis kirkens budskab ikke er genkendeligt overalt på jorden, vil kirken aldrig kunne blive ét, hvilket strider med kirkens herres egne ord om den globale kirkes identitet og mission: ”[...] at de alle må være ét, ligesom du, fader, i mig og jeg i dig, at de også må være i os, for at verden skal tro, at du har udsendt mig”(Joh. 17,21).

5.2.2 Globaliseringen gavner den globale kirke

Grundet globaliseringen kan missionsselskaber i dag nå unåde folkeslag i lukkede lande gennem kristne tv- og radio-stationer som f.eks. SAT-7.⁴¹ I Skriften er det sagt, at: ”[...] Guds ord er levende og virksomt og skarpere end noget tveægget sværd; det trænger igennem, så det skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjertets tanker og meninger.” (Hebr 4,12) og at ”Troen kommer [...] af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord” (Rom 10,17). Fordi skriften forkynnder, at Gud kan omvende mennesker når han møder dem i sit ord, giver det mening at sende Guds ord via satellit forbindelse på tværs af landegrænser, som endnu ikke kan krydses fysisk med en bibel i kufferten.

Det må dog i det lange løb være en tilstræbelse for enhver missionsorganisation ikke blot at transmittere kristne programmer til lukkede lande, men også at kunne sende mennesker dertil - for kultur er dialog, ikke monolog. Derfor må evangeliet i mødet med kulturen kontekstualiseres, ved at samfundet og kulturen eksegeres grundigt, så at kulturen bliver gjort modtagelig for Skriftens budskab. Dette kan ikke ske alene på afstand. Evangeliet, Guds ord, må i den ideelle verden møde mennesker gennem mennesker i kød og blod - Guds levende kirke.

³⁷ Pocock m.fl. 2005: 17

³⁸ Pocock m.fl. 2005: 11

³⁹ Campbell 1999: 169

⁴⁰ Flor 2023

⁴¹ Pocock m.fl. 2005: 41

6. Kontekstualisering som missionsmodel i lyset af kristendommens globalitet

Fordi kristendommen er og hele tiden skal være global, er arbejdet med kontekstualiseringen meget vigtig.⁴² Det kirken nu skal fokusere på er, at få kristendommen til at blive stedefæstet og lokalt forankret, for kun derved bliver den en fortsat global størrelse. Det er med dette udgangspunkt, at kristendommen kontinuerligt må kæmpe for sin globalitet, at jeg nu vil drøfte, hvordan kontekstualiseringen skal virke som missionsmodel. Med andre ord vil jeg her drøfte, hvad der er god kontekstualisering.

6.1 Kontekstualisering som bygger på en induktiv tilgang til kulturen

I den kvalitative forskning kan flere metoder anvendes bla. 'Grounded theory', som bygger på den induktive metode.⁴³ 'Grounded theory' er en metode, der er designet til at studere mennesker og processer i deres naturlige kontekst.⁴⁴ Denne metode bygger på, at man først observerer noget, i dette tilfælde kunne det være en specifik kultur, som derefter giver empiri, der kan danne et mønster til en teori. Man starter altså med den empiriske undersøgelse og laver derefter en teori ud fra den indhentede empiri. Den deduktive metode går den modsatte vej. Her laves en teori, som efterfølgende giver en mulighed for at vurdere ens observationer.⁴⁵ Måske er der en risiko for, at kontekstualiseringen netop hurtigt havner i den deduktive metode: At missionæren kommer til en specifik kultur med en allerede etableret teori og en færdig plan for kontekstualiseringen. På baggrund af min redegørelse for begrebet kontekstualisering mener jeg, at kontekstualiseringen som proces som minimum må tage højde for, at kulturen skal eksegere, før missionæren kan lave en teori om, hvordan kontekstualiseringen bedst appliceres i den lokale kontekst. Kontekstualiseringen må i forhold til den kulturelle eksegese bygge på 'grounded theory' eller en lignende metode.

6.2 Evangeliet skal deterritorialiseres for at reterritorialiseres

Deterritorialisering ('Deterritorialization'⁴⁶) er et begreb, som anvendes af antropologer, som arbejder med globaliseringen, men også af store internationale virksomheder, som driver handel midt i en globaliseret verden. Det er vigtigt at være særligt eftertænksom, når man foreslår en ny missionsmodel, som baserer sig på business termer – særligt når vi ser på den kristne missionshistorie, som før er gået meget uheldigt hånd i hånd med kolonisering og slavehandel. Denne model bygger dog ikke på handel men alene på begreber og principper, som er hentet som inspiration fra det antropologiske felt og handelsverdenen.

Deterritorialisering er en bevægelse, som sker på tværs af nationale grænser, hvor mennesker, ideer og produkter de-associeres fra sit oprindelsessted.⁴⁷ Når mennesker i en lokal kultur indoptager et

⁴² Pocock m.fl. 2005: 22

⁴³ Aarhus Universitet 2023

⁴⁴ Townsend 2011: 2

⁴⁵ Aarhus Universitet 2023

⁴⁶ Howell & Paris 2011: 215

⁴⁷ Howell & Paris 2011: 215–216

bestemt produkt, så det bliver en del af det lokale liv, er det et udtryk for, at globaliseringen har mundet ud i en *lokaliseringsproces*. Hvis f.eks. den danske virksomhed LEGO ønsker at globalisere deres produkt, ved at markedsføre det på et kulturelt fremmed marked, som f.eks. det kinesiske marked, må det ifølge deterritorialiseringssprocessen være et mål at fjerne alt det specifikt danske ved brandet, og kun beholde det universelle i produktet: selve legoklodsens. Når alt det specifikt kulturelle ved det danske brand er fjernet, er klodsens klar til at blive specifik stedegen for det fremmed marked, Kina. Lokaliseringsprocessen består derfor i, at et fremmedprodukt er blevet oversat til lokal praksis og kultur. Når dette sker, vil produktet overtide *reterritorialiseres*, dvs. at kulturen overtide vil associere produktet, som før var fremmed for kulturen, til nu at være særlig stedegen eller territorial for netop denne nye og før fremmede kultur.⁴⁸ Legoklodsens vil dermed blive specifik kinesisk for det kinesiske barn. Dette barn vokser op og vælger at tage et udenlandsophold som udvekslingsstudent i Danmark. På sit ophold i Danmark kommer den kinesiske udvekslingsstudent til at savne sit hjemland, og går derfor ned i den lokale legetøjsbutik, for at købe en pakke LEGO, for at mindes sit hjemland. Hvis processen fra deterritorialisering til reterritorialisering er forgået vellykket fra LEGO's side, vil Legoklodsens, som oprindeligt var en dansk opfindelse, nu være en kulturel specifik kinesisk leg for den kinesiske dreng.

Spørgsmålet bliver da, om den samme proces også bør ske med kristendommen? Er bevægelsen fra *deterritorialisering* til *reterritorialisering* som kontekstualisering en holdbar missionsmodel?

Denne model handler om at gøre kristendommen stedegen på en sådan måde, at kristendommen gennem processen indoptager det lokale sprog og kultur, så den bliver specifik kulturel, men på samme tid fastholder kernen i det kristne budskab, så kristendommen stadig er genkendelig for resten af den globale kirke.

Ingen kultur har ret til at hæve sig over andre kulturer, når det kommer til, hvordan kristendommen skal se ud eller udleves, for kristendommen er netop ikke bundet til en bestemt kultur.⁴⁹ Evangeliet, som er Kristus, og som er åbenbaret for os i Skriften, er det som kirken og den kristne mission binder sig til. Derfor har ingen kultur ret til at hæve sig over kernen i evangeliet. På denne måde bliver denne kontekstualiseringsmodel en god missionsmodel, fordi den både værner om evangeliets kerne i mødet med en ny kultur og på samme tid værner om den kultur, som evangeliet vokser frem i og forankrer sig i.

Da kirken vokser globalt både på geografisk plan men også i tilslutning, må kirken vise stor diversitet som et naturligt følge. Kristendommen må tilpasses til det enkelte sted og til de enkelte modtagere, ligesom at Kristi legeme også skal være "[...] identifiable everywhere it is found."⁵⁰ Enheden på

⁴⁸ Howell & Paris 2011: 216–217

⁴⁹ Whiteman 1997: 4

⁵⁰ Pocock m.fl. 2005: 156

tværs af landegrænser og kultur findes i det at være en del af Jesu legeme i én tro på én Gud.⁵¹ Kirken er altså genkendelig på samme tid, som den varierer på alle kulturelle parametre.

Faren ved denne model er, at evangeliet jo netop ikke er forbeholdt en specifik kultur men er en universel gyldig størrelse. Da kirkerne i en global verden gerne skal kunne spejle sig i hinanden, er der en risiko for med denne model, at kirken kommer for langt fra hinanden, fordi kultur bliver for stærkt vægtlagt i denne model. Men jeg vil dog fastholde på det teoretiske plan, at hvis evangeliets kerne bevares i overensstemmelse med Skriftens åbenbaring om Kristus, da vil denne kontekstualiseringsmodel langt hen ad vejen være en god missionsmodel.

Jeg vil i det følgende forsøge at udfylde de eksisterende huller i denne til dels mangelfulde model. Modellen er mangelfuld fordi den i en utilstrækkelig grad tager højde for præcis, hvad der er ”legoklodsen”, altså hvad der i kontekstualiseringen af evangeliet er det uforanderlige, og hvad der er kulturelt betinget. Modellen er en teoretisk anskuelse, som mangler en højere grad af konkretiseret pragmatik. Jeg vil derfor supplere modellen ved at inddrage to missiologers komplementerende missionsmodeller ‘Faithful Contextualization’ og ‘Critical Contextualization’.

6.3 To komplementerende modeller til diskussionen

Ifølge Goheen er den ’troværdige kontekstualisering’ (*Faithful Contextualization*) en god kontekstualiseringsmodel. Denne kontekstualiseringsmodel forudsætter, at kernen i evangeliet skal udledes og oversættes midt i en kultur med andre livssyn og religiøse opfattelser, end dem kirken besidder. De kristne skal både være hjemme i kirken og leve i kulturen, men Kirkens første forpligtigelse må være til evangeliet, som indeholder sandheden om Guds indgriben og handling med denne verdens- og universets historie.⁵² Kulturen skal evalueres i lyset af Skriften: «[...] not the other way around.»⁵³, så at kulturen forstås på den rette måde.⁵⁴ Hiebert forslår i den kritiske kontekstualiseringsmodel, som bygger på den ovenfornævnte epistemologiske retning *critical realism*, at det først er kulturens overbevisninger, som studeres i henhold til overbevisningernes betydning i samfundet, og dernæst evalueres disse i lyset af de bibelske normer. Den lokale kultur må studeres fænomenologisk, i forhold til deres traditionelle ritualer og meningen med dem. Missionæren må i første omgang forsøge at *forstå*, ikke at *dømme*.⁵⁵

Det er her dog vigtigt at huske, at der både findes gode og dårlige egenskaber i alle kulturer. Dette betyder, at evangeliet både vil fordømme og anerkende kulturen. Missionærens møde med kulturen vil indebære, at man lærer, hvordan man lever i verden og ikke af verden (jf. Joh 15,18-19), ved at man i sit syn på verden fornyes og lærer at skelne mellem, hvad Skriften ser som godt og ondt, så

⁵¹ Pocock m.fl. 2005: 156

⁵² Goheen 2014: 288–289

⁵³ Goheen 2014: 290

⁵⁴ Goheen 2014: 290

⁵⁵ Hiebert 1985: 186

man kan sige 'ja' og 'nej'.⁵⁶ Hiebert minder om, at det må være de lokale selv, som er involveret i både eksegese af Skriften men også i den kritiske evaluering af deres kulturelle praksisser. I lyset af Skriften vil de derved kunne vokse i evnen til at finde frem til, hvad Skriften siger om deres kultur.⁵⁷ Dermed er det de lokale, der har retten til at sige 'ja' og 'nej' til kulturen, mens den udefrakommende missionærs opgave må være at guide processen ved, at pege på konsekvenser ved de forskellige veje de lokale kan vælge at gå.⁵⁸

Den lokale kirke må give missionæren og andre kirkesamfund taleret ind i dens levevis og identitet, så længe det gøres på baggrund af Skriften (Ef 3,18-19).⁵⁹ Men også historien og den kristne tradition må have taleret ind i den lokale kirke, for også her kan synkretisme og relativisme afsløres.⁶⁰

Opgaven med kontekstualisering vil aldrig blive afsluttet, fordi kulturen stadigt forandrer sig, og fordi vi mennesker er ramt af syndefaldets konsekvenser og derfor er ufuldkommene i vores arbejde med- og forståelse af evangeliet.⁶¹ Kirken må med hele sit liv, ord og handlinger bringe evangeliet om Jesus til alle kulturer på en sådan måde, at evangeliet er en god nyhed.⁶² Evangeliet må ved hjælp af kontekstualiseringen være både sandt og rendyrket kristent og på samme tid være kulturelt genkendelig i sin form.⁶³

7. Afslutning

Det, som skal kontekstualiseres i mødet med kulturen, er Skriftens *evangelium*, som ifølge Skriften selv er Guds kongedømme, der er åbenbaret for mennesker i Guds inkarnation i Jesus. Evangeliet indeholder budskabet om Kristi liv, død og opstandelse og er en god nyhed for verden både på det vertikale og det horisontale plan.

Kontekstualisering som missiologisk begreb er den proces, hvor evangeliet og kulturen møder hinanden. Kontekstualiseringen er en uafbrudt proces, som altid må foregå, da kulturen altid vil ændre sig. Derfor skal evangeliet altid, gennem denne uafbrudte proces gøres relevant ift. den kultur, som den præsenteres i. Dette må ske ved hjælp af en *kritiske realistiske* vurdering af kulturen ved hjælp af Skriften. Kontekstualisering af evangeliet er en indtrængende og relevant opgave at forholde sig til i hele verden.

Jeg har forsøgt at påvise, at det kan diskuteres, i hvilken grad kristendommen i dag er global. Kristendommens centrum er flyttet til den sydlige halvkugle og den kristne mission må forholde sig alvorligt til kirkens globale størrelse. Kirken må løbende kæmpe for at være global, forstået på den

⁵⁶ Goheen 2014: 291

⁵⁷ Hiebert 1994: 89

⁵⁸ Hiebert 1994: 89–90

⁵⁹ Goheen 2014: 292

⁶⁰ Goheen 2014: 293

⁶¹ Goheen 2014: 293; Hiebert 1994: 90–91

⁶² Goheen 2014: 294

⁶³ Whiteman 1997: 6

måde, at kontekstualiseringen af Skriftens budskab må medvirke til at evangeliet rodfæstes i den specifikke kultur. Dette må ske med et vågent øje på det tætte dynamiske forhold, der altid vil eksistere i kontekstualiseringen af evangeliet i dets møde med kulturen. I videst muligt omfang må det undgås, at kirken mister sin identitet, så den bliver synkretistisk, eller at evangeliet relativiseres i forhold til kulturen.

I de senere år er globaliseringen steget kraftigt i tempo. Den til dels globale kirke må både nyde godt af de forhold, som kirken har fået på grund af globaliseringen, men også være på vagt overfor de udfordringer og opgaver, der er forbundet med globaliseringen.

Hvis kontekstualiseringen af evangeliet skal fungere godt, må et minimumskrav for eksegese af kulturen bygge på 'Grounded Theory' eller en lignende induktiv metode. Jeg kan konkludere at en god missionsmodel, i forhold til det at kontekstualisere evangeliet, må være at gøre Skriftens budskab stedege, ved at det *reterritorialiseres* i mødet med kulturen, gennem en kritisk-realistisk tilgang til både evangeliet og kulturen, hvor både evangeliet og kulturen skal behandles troværdigt. Dette arbejde skal gøres af lokale kræfter med støtte fra den globale kirke, som fungerer som et 'international hermeneutical community'. Kirken må overalt både være kulturelt stedege og på samme tid universelt genkendelig.

8. Bibliografi

Andersen, L. (2006). *Teksten og tiden: En midlertidig bog om forkyndelsen* (Bd. 1). Forlagsgruppen Lohse.

Berentsen, J.-M., Engelsviken, T., & Jørgensen, K. (2004). *Missiologi i dag* (2. udgave). Universitetsforlaget.

Campbell, J. (1999). Releasing the Gospel from Western Bondage. *International Journal of Frontier Missions*, 1999/2000 (Vol. 16:4).

Corrie, J., Escobar, S., & Shenk, W. R. (Red.). (2007). *Dictionary of mission theology: evangelical foundations*. InterVarsity Press.

Eriksen, T. H. (2010). *Små steder - store spørgsmål: indføring i sosialantropologi* (3. udgave). Universitetsforlaget.

Flor, J. R. (2023, maj 23). *relativisme - Begrebets betydning og anvendelse* - lex.dk. Den Store Danske. <https://denstoredanske.lex.dk/relativisme>

Goheen, M. W. (2014). *Introducing Christian mission today: scripture, history, and issues*. IVP Academic, an imprint of InterVarsity Press.

Hiebert, P. G. (1985). *Anthropological insights for missionaries*. Baker Book House.

Hiebert, P. G. (1994). *Anthropological reflections on missiological issues*. Baker Books.

Howell, B. M., & Paris, J. W. (2011). *Introducing cultural anthropology: a Christian perspective*. Baker Academic.

Leffel, J. (udateret). *Contextualization: Building Bridges to the Muslim Community*. <https://www.xenos.org/essays/contextualization-building-bridges-muslim-community>

Pocock, M., Van Rheenen, G., & McConnell, D. (2005). *The changing face of world missions: engaging contemporary issues and trends*. Baker Academic.

Townsend, L. L. (2011). *Research Report: A Grounded Theory Description of Pastoral Counseling* (65 no 3; The Journal of Pastoral Care & Counseling). SAGE and Journal of Pastoral Care Publications Inc.

Whiteman, D. L. (1997). Contextualization: The Theory, the Gap, the Challenge. *International Bulletin of Missionary Research*, 21(1).

Aarhus Universitet. (2023). *Grounded theory*. Metodeguiden. <https://metodeguiden.au.dk/grounded-theory>